

Sygn. akt IV Ua 25/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2019r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Jerzy Zalasieński

Sędziowie: SO Jacek Witkowski (spr.)

SO Katarzyna Antoniak

Protokolant st.sekr.sądowy Dorota Malewicka

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2019 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z wniosku A. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do zasiłku chorobowego

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 3 czerwca 2019r. sygn. akt IV U 131/19

I. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;

II. zasądza od A. R. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 300 (trzysta) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obydwie instancje.

Katarzyna Antoniak J. J. W.

Sygn. akt: IV Ua 25/19 **UZASADNIENIE**

Wyrokiem z 3 czerwca 2019r. Sąd Rejonowy w Siedlcach zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z 19 lutego 2019r. w ten sposób, że ustalił, iż ubezpieczona A. R. nie ma obowiązku zwrotu pobranego zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 26 466,37 złotych, a ponadto zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie to było wynikiem następujących ustaleń i wniosków Sądu Rejonowego:

Decyzją z 19 lutego 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonej A. R. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 2 do 19 czerwca 2017 roku, od 23 listopada do 29 grudnia 2017 roku i od 4 do 10 czerwca 2018 roku, prawa do zasiłku opiekuńczego za okres od 27 września do 6 października 2017 roku, od 22 stycznia do 4 lutego 2018 roku, od 22 lutego do 7 marca 2018 roku i od 21 do 28 maja 2018 roku oraz zobowiązał ją do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 26 466,37

złoty. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w toku postępowania wyjaśniającego ustalił, że w czasie orzeczonych niezdolności do pracy i w czasie zwolnienia od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem ubezpieczona wykonywała czynności związane z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej polegające na wystawianiu, podpisywaniu, odbieraniu faktur, wystawieniu noty korygującej oraz dokonywaniu zakupów materiałów związanych z prowadzoną działalnością.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła A. R., reprezentowana przez pełnomocnika, domagając się jej zmiany poprzez orzeczenie, że nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty 26 466,37 złotych tytułem nienależnie pobranych zasiłków chorobowych i opiekuńczych oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie organu rentowego wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Rejonowy ustalił, że A. R. prowadzi z mężem P. R. w W. sklep (...) w formie spółki cywilnej. Działalność ta polega na detalicznej sprzedaży kwiatów, roślin, nasion, nawozów i karmy dla zwierząt domowych. Zatrudniają dwóch pracowników M. M. i M. B.. Księgowość jest prowadzona przez podmiot zewnętrzny P. C.. A. R. miała orzeczoną niezdolność do pracy z powodu choroby od 2 do 19 czerwca 2017 roku, od 23 listopada do 29 grudnia 2017 roku i od 4 do 10 czerwca 2018 roku i za te okresy otrzymała zasiłek chorobowy. W okresie od 27 września do 6 października 2017 roku, od 22 stycznia do 4 lutego 2018 roku, od 22 lutego do 7 marca 2018 roku i od 21 do 28 maja 2018 roku A. R. otrzymała zwolnienia od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem i za te okresy otrzymała zasiłek opiekuńczy. W powyższych okresach A. R. nie świadczyła pracy zarobkowej związanej z prowadzoną działalnością gospodarczą.

W przedstawionym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że odwołanie ubezpieczonej zasługiwało na uwzględnienie. Wskazał, że zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 645 z późn. zm.) ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Przepis ten stosuje się odpowiednio do zasiłku opiekuńczego (art. 35 ust. 2 ustawy). Wypłatę zasiłku wstrzymuje się, jeżeli prawo do zasiłku ustało albo okaże się, że prawo takie w ogóle nie istniało. Jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa m. in. w art. 17 wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 66 ust. 1 i 2 ustawy).

Sąd Rejonowy podniósł, że w przedmiotowej sprawie pełnomocnik ubezpieczonej domagała się zmiany zaskarżonej decyzji poprzez jej zmianę i orzeczenie, że ubezpieczona nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych zasiłków chorobowych i opiekuńczych. W tych okolicznościach Sąd Rejonowy poddał najpierw ocenie, czy wymienione świadczenia były przez ubezpieczoną nienależnie pobrane. Przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji postępowanie dowodowe sprowadzało się zatem do poczynienia ustaleń, czy w okresach orzeczonych niezdolności do pracy i w czasie zwolnienia od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem ubezpieczona wykonywała czynności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej polegające na wystawianiu, podpisywaniu, odbieraniu faktur, wystawianiu not korygujących i dokonywaniu zakupów materiałów związanych z prowadzoną działalnością.

Ustalając w niniejszej sprawie stan faktyczny Sąd Rejonowy w całości oparł się na wersji ubezpieczonej, gdyż została ona potwierdzona zeznaniami świadków: J. W., P. C., M. M. i P. R.. Zdaniem Sądu relacja tych osób okazała się spójna, logiczna i nie została w żaden sposób zakwestionowana przez organ rentowy.

Odnosząc się do poszczególnych okresów niezdolności do pracy i zwolnienia od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem Sąd Rejonowy miał na uwadze, że:

1. w okresie od 2 do 19 czerwca 2017 roku:

a) na fakturze VAT nr (...) z 3 czerwca 2017 roku jako osoba, która ją wystawiła, podpisał się P. R., a nie ubezpieczona,

b) na fakturze VAT nr (...) z 10 czerwca 2017 roku wystawionej przez Hurtownię (...) w W. jako osoba, która ją odebrała, podpisała się ubezpieczona. Jak jednak wyjaśniła, co znalazło potwierdzenie w zeznaniach świadka J. W., data wystawienia faktury przez tego sprzedawcę nie jest równoznaczna z datą jej odbioru przez kupującego (tu: ubezpieczoną lub jej męża). Brak było jednak, zdaniem Sądu Rejonowego, przekonującego dowodu na okoliczność, że ubezpieczona odebrała tę fakturę w dacie jej wystawienia, tj. 10 czerwca 2017 roku, a organ rentowy nie wykazał faktycznej daty tego zdarzenia w taki sposób, aby ustalić, że miało to miejsce w spornym okresie,

c) fakturę VAT nr (...) z 25 maja 2017 roku odebrał mąż ubezpieczonej P. R. w dacie kupna paliwa do samochodu dostawczego. Data jej odebrania przez ubezpieczoną od męża, tj. 19 czerwca 2017 roku okazała się datą przyjętą do jej zaksięgowania i nie pokrywa się z datą jej faktycznego otrzymania,

2. w okresie od 27 września do 6 października 2017 roku:

a) na fakturach VAT nr (...) z 3 października 2017 roku nie ma wskazanej daty ich odbioru przez ubezpieczoną. Znajdujące się na nich zapisy „04.10.17” okazały się datami przyjętymi do ich zaksięgowania i nie pokrywają się z datami ich faktycznego otrzymania. Wystawca tych faktur przesyła je pocztą, więc ubezpieczona nie pamiętała, kiedy dokładnie je otrzymała,

b) na fakturze VAT nr (...) z 3 października 2017 roku również nie ma wskazanej daty jej odbioru przez ubezpieczoną, o czym świadczy kserokopia tego dokumentu nadesłana przez jej wystawcę. Faktura ta została wysłana do ubezpieczonej pocztą. Wpisana przez ubezpieczoną data „04.10.17” była niezbędna do celów księgowych i nie pokrywa się z datą jej faktycznego otrzymania,

3. w okresie od 23 listopada do 29 grudnia 2017 roku:

a) fakturę VAT nr (...) z 4 października 2017 roku odebrał mąż ubezpieczonej P. R. w dacie kupna paliwa do samochodu dostawczego. Data jej odebrania przez ubezpieczoną od męża, tj. 23 listopada 2017 roku okazała się datą przyjętą do jej zaksięgowania i nie pokrywa się z datą jej faktycznego otrzymania,

b) notę korygującą nr (...) z 1 grudnia 2017 roku wystawił P. C. i została ona wysłana pocztą. Sprzedawca nie umiał podać, kiedy dokładnie ją otrzymał. Ubezpieczona podpisała ten dokument przy pierwszej możliwej wizycie w biurze (...), która miała miejsce w styczniu 2018 roku, a więc poza spornym okresem,

4. w okresie od 22 stycznia do 4 lutego 2018 roku:

a) faktura nr (...) z 31 grudnia 2017 roku została wydrukowana ze strony internetowej sprzedawcy. Z uwagi na pominięcie jej w grudniu, ubezpieczona opatrzyła ją adnotacją „otrzymano 23.01.2018” jedynie dla celów księgowych. Jednocześnie ubezpieczona nie pamiętała, kiedy faktycznie wydrukowała ten dokument,

b) na fakturach VAT nr (...) z 2 lutego 2018 roku wystawionych przez Hurtownię (...) w W. jako osoba, która ją odebrała, podpisała się ubezpieczona. Jak jednak wyjaśniła, co znalazło potwierdzenie w zeznaniach świadka J. W., data wystawienia faktur przez tego sprzedawcę nie jest równoznaczna z datą ich odbioru przez kupującego. Sąd Rejonowy stwierdził, że nie ma przekonującego dowodu na okoliczność, kiedy ubezpieczona odebrała te dokumenty i czy miało to miejsce w spornym okresie,

5. w okresie od 22 lutego do 7 marca 2018 roku:

a) fakturę nr (...) z 12 stycznia 2018 roku odebrał mąż ubezpieczonej P. R. w dacie kupna paliwa do samochodu dostawczego. Data jej odebrania przez ubezpieczoną od męża, tj. 23 lutego 2018 roku okazała się datą przyjętą do jej zaksięgowania i nie pokrywa się z datą jej faktycznego otrzymania,

6. w okresie od 21 do 28 maja 2018 roku:

a) ubezpieczona podpisała fakturę VAT nr (...) z 21 maja 2018 roku dla (...) Centrum Pomocy (...) w W., o czym świadczy informacja tego nabywcy. Sytuacja nie wypełniła jednak dyspozycji z art. 17 ust. 1 w zw. z art. 35 ust. 2 ustawy. Dzień 21 maja 2018 roku był pierwszym dniem korzystania przez ubezpieczoną ze zwolnienia od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem. W ocenie Sądu Rejonowego organ rentowy nie udowodnił, że faktura ta została podpisana przez ubezpieczoną w chwili, gdy dysponowała już tym zwolnieniem,

b) na paragonie nr 15/05/2018 z 25 maja 2018 roku brak jest podpisu ubezpieczonej, dlatego nie wiadomo, czy to ona sporządziła ten dokument, czy zrobił to ktoś inny korzystając z jej danych. Jak wyjaśnił P. R. dane ubezpieczonej są ustawione w systemie komputerowym firmy od początku jego istnienia, co nie oznacza automatycznie, że to ona wystawia dany dokument korzystając z tego systemu,

c) na fakturach VAT nr (...) z 25 maja 2018 roku oraz (...) z 26 maja 2018 roku jako osoba, która ją wystawiła, podpisał się P. R., a nie ubezpieczona,

d) na fakturze VAT nr (...) z 25 maja 2018 roku wystawionej przez Hurtownię (...) w W. jako osoba, która ją odebrała, podpisała się ubezpieczona. Jak jednak wyjaśniła, co znalazło potwierdzenie w zeznaniach świadka J. W., data wystawienia faktury przez tego sprzedawcę nie jest równoznaczna z datą ich odbioru przez kupującego. W ocenie Sądu Rejonowego nie ma przekonującego dowodu na okoliczność, kiedy ubezpieczona odebrała ten dokument i czy miało to miejsce w spornym okresie,

7. w okresie od 4 do 10 czerwca 2018 roku:

a) na fakturze VAT nr (...) z 4 czerwca 2018 roku jako osoba, która ją wystawiła, podpisał się P. R., a nie ubezpieczona. Nabywca odebrał ją dopiero 19 czerwca 2018 roku.

W ocenie Sądu Rejonowego zebrany materiał dowodowy nie potwierdził twierdzeń organu rentowego, że w czasie orzeczonych niezdolności do pracy i w czasie zwolnienia od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem ubezpieczona wykonywała czynności związane z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej polegające na wystawianiu, podpisywaniu, odbieraniu faktur, wystawiała noty korygujące oraz dokonywała zakupów materiałów związanych z prowadzoną działalnością. Podkreślił, że na kwestionowanych dokumentach albo nie było podpisu ubezpieczonej, albo znajdował się na nich podpis jej męża – współnika spółki cywilnej, brak było daty otrzymania przez ubezpieczoną dokumentu albo też wpisana na nim data nie pokrywała się z datą jego otrzymania. Jedynie w jednym przypadku istniały wątpliwości, czy w momencie wystawienia faktury ubezpieczona posiadała już zwolnienie od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem. W tych okolicznościach Sąd Rejonowy uznał, że organ rentowy nie udowodnił, aby w spornym okresie ubezpieczona wykonywała jakąkolwiek pracę zarobkową wynikającą z prowadzonej działalności gospodarczej. Tym samym, w ocenie Sądu Rejonowego, ubezpieczonej przysługiwało do zasiłku chorobowego od 2 do 19 czerwca 2017 roku, od 23 listopada do 29 grudnia 2017 roku i od 4 do 10 czerwca 2018 roku i prawo do zasiłku opiekuńczego od 27 września do 6 października 2017 roku, od 22 stycznia do 4 lutego 2018 roku, od 22 lutego do 7 marca 2018 roku i od 21 do 28 maja 2018 roku, więc nie ciąży na niej obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami w łącznej kwocie 26 466,37 złotych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Rejonowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł zgodnie z żądaniem pełnomocnika ubezpieczonej. Ponadto zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu Sąd Rejonowy

obciążył organ rentowy organ rentowy obowiązkiem zwrotu ubezpieczonej kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 180 złotych.

Apelację od powyższego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zaskarżając go w całości i zarzucając mu

I. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wydane orzeczenie

- art.233§1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i wyprowadzenie ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających poprzez przyjęcie, że ubezpieczona w okresach zwolnień lekarskich nie wykonywała pracy związanej z prowadzeniem sklepu zoologicznego w formie spółki cywilnej,

- art.328§2 kpc poprzez niezamieszczenie w uzasadnieniu odpowiedniego wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, a nadto sprzeczność sentencji wyroku z uzasadnieniem,

II. naruszenie przepisów prawa materialnego ,tj. art.17 ust.1 pkt 1 w zw. z art. 35 ust. 2 ustawy z 25 czerwca 1990r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w zw. z art. 84 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że ubezpieczonej przysługuje prawo do zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego oraz, że nie ma obowiązku ich zwrotu.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. okazała się słuszna i skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Siedlcach zawiera rozstrzygnięcie jedynie w zakresie pkt III zaskarżonej decyzji organu rentowego z 19 lutego 2019r. Wymieniona decyzja zawiera bowiem w pkt I i II rozstrzygnięcie o odmowie prawa do zasiłku chorobowego i opiekuńczego na rzecz A. R., dopiero pkt III tej decyzji określa obowiązek zwrotu nienależnie pobranych zasiłków chorobowych i opiekuńczych w podanej kwocie. Sąd Rejonowy nie wydał rozstrzygnięcia w zakresie pkt I i II zaskarżonej decyzji ,tj. odnośnie prawa ubezpieczonej do zasiłku opiekuńczego i chorobowego. Ustalenie tego prawa było warunkiem koniecznym do wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie braku obowiązku zwrotu tych świadczeń. Domniemywać można, iż Sąd Rejonowy kierował się treścią odwołania ubezpieczonej, reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika, które to odwołanie zawierało wniosek o braku obowiązku zwrotu przez ubezpieczoną kwoty 26.466,37 złotych. W trakcie postępowania przed Sądem pierwszej instancji odwołanie ubezpieczonej nie zostało uzupełnione o pkt I i II zaskarżonej decyzji. Sąd drugiej instancji co do zasady w myśl art.378§1 kpc rozpoznaje sprawę w granicach apelacji. Nie mniej jednak w okolicznościach przedmiotowej sprawy Sąd Okręgowy rozpoznający apelację organu rentowego z urzędu zwrócił uwagę na brak rozstrzygnięcia przez Sąd pierwszej instancji odnośnie pkt I i II zaskarżonej decyzji. Wskazać należy, że decyzja organu rentowego w zakresie pkt I i II wobec niezaskarżenia tych rozstrzygnięć, a także braku orzeczenia Sadu Rejonowego w tym zakresie pozostaje w dalszym ciągu w obrocie prawnym jako decyzja skuteczna. W sytuacji, gdy organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłków chorobowych i opiekuńczych, a Sąd Rejonowy nie wydał w tym przedmiocie rozstrzygnięcia to wyrok Sądu pierwszej instancji o braku obowiązku zwrotu przez ubezpieczoną nienależnie pobranych świadczeń jest wadliwy i jako taki podlegał zmianie na podstawie art.386§1 kpc, a w konsekwencji odwołanie ubezpieczonej podlegało oddaleniu.

Na podstawie art.98§ 1 i 3 kpc w zw. z §9 ust. 2 i §10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018r. poz. 265) Sąd zasądził na rzecz organu rentowego kwotę 300 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Katarzyna Antoniak J. J. W.